YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

14 päivänä huhtikuuta 2005 *

Asiassa C-157/03,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 7.4.2003,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään C. O'Reilly ja L. Escobar Guerrero, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään N. Díaz Abad, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, J. Makarczyk (esittelevä tuomari), P. Kūris ja J. Klučka,

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.11.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se on jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin 68/360/ETY (EYVL L 257, s. 13), sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annetun neuvoston direktiivin 73/148/ETY (EYVL L 172, s. 14) ja ammattitoimintansa lopettaneiden

työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/365/ETY (EYVL L 180, s. 28) säännösten vastaisesti edellyttänyt kolmansien maiden kansalaisilta, jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneen yhteisön kansalaisen perheenjäseniä, oleskeluluvan myöntämiseksi oleskeluviisumin hankkimista ja koska se ei ole ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta 25 päivänä helmikuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/221/ETY (EYVL 1964, 56, s. 850) säännösten vastaisesti myöntänyt oleskelulupaa mahdollisimman pian ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun mainittua lupaa haettiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

Maahantuloa ja oleskelua koskevat säännökset

2 Direktiivin 68/360 ensimmäisessä artiklassa säädetään liikkumista ja oleskelua koskevien rajoitusten poistamisesta jäsenvaltioiden kansalaisilta ja heidän perheenjäseniltään, joihin sovelletaan työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2).

3 Direktiivin 73/148 1 artiklassa säädetään erityisesti liikkumista ja oleskelua koskevien rajoitusten poistamisesta jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka ovat sijoittautuneet tai haluavat sijoittautua toiseen jäsenvaltioon toimiakseen itsenäisinä ammatinharjoittajina tai jotka haluavat tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa, sekä heidän puolisoiltaan heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

4 Direktiivin 90/365 1 artiklan mukaan jäsenvaltioiden kansalaisille, jotka ovat olleet palkatussa työssä tai toimineet itsenäisinä ammatinharjoittajina, sekä heidän perheenjäsenilleen on myönnettävä oleskelulupa sillä edellytyksellä, että he saavat työkyvyttömyys- tai varhaiseläkettä tai vanhuusetuutta taikka työtapaturma- tai ammattitautieläkettä, joka on suuruudeltaan siinä määrin riittävä, että he eivät oleskeluaikanaan joudu turvautumaan vastaanottavan jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, ja edellyttäen myös, että he kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin kaikkien riskien varalta mainitussa vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

5 Direktiivin 68/360 3 ja 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"3 artikla

1. Jäsenvaltioiden on sallittava 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden maahan pääsy esittämällä vain voimassa oleva henkilötodistus tai passi.

2. Maahantuloviisumia tai vastaavaa asiakirjaa ei vaadita, lukuun ottamatta niitä perheenjäseniä, jotka eivät ole jonkin jäsenvaltion kansalaisia. Jäsenvaltioiden on kaikin tavoin helpotettava näille henkilöille välttämättömien viisumien saantia.

4 artikla

1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä alueellaan oleskeluoikeus 1 artiklassa tarkoitetuille henkilöille, jotka voivat esittää 3 kohdassa luetellut asiakirjat.

2. Todisteeksi oleskeluoikeudesta on annettava asiakirja nimeltä ETY:n jäsenvaltion kansalaisen oleskelulupa. Siinä on oltava maininta siitä, että se on annettu soveltaen asetusta (ETY) N:o 1612/68 ja jäsenvaltioiden toimenpiteitä tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Maininnan teksti on tämän direktiivin liitteessä.

3. ETY:n jäsenvaltion kansalaisen oleskeluluvan antamiseksi jäsenvaltiot voivat vaatia ainoastaan seuraavien asiakirjojen esittämistä:

— —

— työntekijän perheenjäseniltä:

c) maahantuloasiakirja;

d) sen valtion toimivaltaisen viranomaisen antama asiakirja, josta henkilö on peräisin tai josta hän tulee, josta sukulaisuussuhde ilmenee;

e) asetuksen (ETY) N:o 1612/68 10 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sellainen sen valtion toimivaltaisen viranomaisen antama asiakirja, josta henkilö on peräisin tai josta hän tulee, joka osoittaa heidän olevan työntekijän huollettavia tai mainitussa maassa asuneen hänen taloudessaan.

4. Perheenjäsenelle, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, on annettava oleskeluun oikeuttava asiakirja, jonka on oltava yhtäläisesti voimassa kuin häntä huoltavalle työntekijälle annettu asiakirja."

6 Direktiivin 73/148 3 ja 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

"3 artikla

1. Jäsenvaltioiden on sallittava 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden maahan pääsy vain voimassa oleva henkilötodistus tai passi esittämällä.

2. Maahantuloviisumia tai vastaavaa asiakirjaa ei vaadita, lukuun ottamatta niitä perheenjäseniä, jotka eivät ole jonkin jäsenvaltion kansalaisia. Jäsenvaltioiden on kaikin tavoin helpotettava näille henkilöille välttämättömien viisumien saantia.

— —

6 artikla

Jäsenvaltio saa vaatia oleskeluluvan tai määräaikaisen oleskeluluvan hakijalta ainoastaan seuraavat asiakirjat:

a) henkilötodistus tai passi, jolla tämä tuli jäsenvaltion alueelle,

b) todistus siitä, että hän kuuluu johonkin 1 ja 4 artiklassa tarkoitettuun henkilöryhmään."

7 Direktiivin 90/365 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Oleskeluoikeus on vahvistettava myöntämällä asiakirja nimeltä "ETY:n jäsenvaltion kansalaisen oleskelulupa", jonka voimassaoloaika voidaan rajoittaa viideksi vuodeksi ja joka voidaan uudistaa. Jäsenvaltiot voivat, jos ne pitävät sitä tarpeellisena, kuitenkin vaatia luvan uudistamista kahden ensimmäisen vuoden oleskelun jälkeen. Jos perheenjäsen ei ole jäsenvaltion kansalainen, hänelle on annettava oleskeluun oikeuttava asiakirja, jonka on oltava yhtäläisesti voimassa kuin häntä huoltavalle kansalaiselle annettu asiakirja.

Oleskeluluvan tai vastaavan asiakirjan antamista varten jäsenvaltio saa vaatia luvan hakijalta vain voimassa olevan henkilötodistuksen tai passin sekä todistuksen siitä, että hän täyttää 1 artiklan mukaiset edellytykset.

2. Direktiivin 68/360/ETY 2 ja 3 artiklaa ja 6 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 2 kohtaa sekä 9 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin tämän direktiivin edunsaajiin.

— — "

8 Direktiivin 64/221 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Päätös ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä tai epäämisestä on tehtävä mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa haettiin.

Asianomaisen on sallittava jäädä väliaikaisesti alueelle oleskeluluvan myöntämistä tai epäämistä koskevan päätöksen tekemiseen asti."

Viisumisäännökset

9 Luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, 15 päivänä maaliskuuta 2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 539/2001 (EYVL L 81, s. 1) 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa tarkoitetaan 'viisumilla' jäsenvaltion myöntämää lupaa tai jäsenvaltion tekemää päätöstä, joka vaaditaan

— maahantuloon kaikkiaan enintään kolme kuukautta kestävää oleskelua varten kyseisessä yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa;

— maahantuloon kyseisen jäsenvaltion tai useamman jäsenvaltion alueen kauttakulkua varten, lukuun ottamatta lentokentillä tapahtuvaa kauttakulkua."

Kansallinen lainsäädäntö

10 Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kansalaisten maahantulosta ja oleskelusta Espanjassa 26.6.1992 annetun kuninkaan asetuksen nro 766/1992 (Real Decreto 766/1992, de 26 junio 1992, sobre entrada y permanencia en España de nacionales de Estatos miembros de las Comunidades Europeas, BOE nro 156, 30.6.1992, s. 22275), sellaisena kuin se on muutettuna 5.5.1995 annetulla kuninkaan asetuksella nro 737/95 (BOE nro 133, 5.6.1995, s. 16547) ja 14.11.1997 annetulla kuninkaan asetuksella nro 1710/1997 (BOE nro 274, 15.11.1997, s. 33549), 10 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kun asianomaiset henkilöt ovat 2 §:ssä säädetyllä tavalla edellisissä momenteissa tarkoitettujen henkilöiden perheenjäseniä, heidän on esitettävä toimivaltaisten viranomaisten myöntämät asiakirjat, jotka osoittavat:

a) heidän sukulaisuussuhteensa;

b) että heitä elättää sellainen kansalainen tai he ovat sellaisen kansalaisen huolettavina, joihin heillä on tämä suhde, kun tätä edellytystä voidaan vaatia;

c) 1 momentin e, f ja g kohdassa tarkoitettujen maassa asuvien henkilöiden perheenjäsenten osalta, että näissä säännöksissä mainitut varat ja sairausvakuutus näissä säännöksissä ilmaistujen sääntöjen mukaisesti riittävät turvaamaan oleskeluun oikeutetun ja hänen perheenjäsentensä tarpeet;

d) perheenjäsenten, joilla ei ole Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kansalaisuutta, on esitettävä edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi passiin liitetty oleskeluviisumi, jonka esittämisestä heidät voidaan vapauttaa poikkeuksellisista syistä."

11 Lain 7/1985 täytäntöönpanoasetuksen hyväksymisestä 2.2.1996 annetun kuninkaan asetuksen nro 155/1996 (Real Decreto 155/1996, de 2 de febrero 1996, por el que se aprueba el reglamento de ejecución de la Ley Orgánica 7/1985, BOE nro 47, 23.2.1996, s. 6949) 23 ja 28 §:ssä säädetään seuraavaa:

"23 §: Oleskeluviisumit. Lajit

— —

2. Oleskeluviisumi perheiden yhdistämistä varten voidaan toimivaltaisen hallintoviranomaisen puoltavan selvityksen jälkeen myöntää ulkomaalaiselle, joka on jossakin tämän asetuksen 54 §:ssä tarkoitetuista tilanteista ja joka hakee viisumia

hänen Espanjassa asuvan perheensä yhdistämiseksi. Tämä selvitys on sitova niiden edellytysten osalta, jotka hakijan on tämän asetuksen 28 §:n 1 momentin mukaan täytettävä.

— —

6. Oleskeluviisumi muussa kuin ansiotarkoituksessa voidaan myöntää eläkkeellä olevalle ulkomaalaiselle, joka saa vanhuuseläkettä tai elinkorkoa, tai työikäiselle ulkomaalaiselle, joka ei harjoita Espanjassa sellaista toimintaa, joka edellyttää työluvan saamista tai joka on vapautettu tämän luvan saamista koskevasta velvollisuudesta.

— —

28 §: Oleskeluviisumia varten tarvittavat erityiset asiakirjat

1. Haettaessa oleskeluviisumia perheiden yhdistämistä varten sen yhdistettävien perheiden perheenjäsenen, joka asuu Espanjassa, on ennen hakemuksensa jättämistä pyydettävä sen maakunnan toimivaltaiselta hallintoviranomaiselta, jossa hän asuu, selvitys, joka osoittaa, että hän täyttää tämän asetuksen 56 §:n 5 ja 7 momentissa säädetyt edellytykset ja että hänellä on jo kerran uudistettu oleskelulupa. Johonkin tämän asetuksen 54 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ryhmään kuuluvan perheenjäsenen on esitettävä viisumihakemuksen yhteydessä edellä mainitun hallintoviranomaisen rekisteröimä jäljennös selvityspyynnöstä sekä asiakirjat, jotka osoittavat sukulaisuussuhteen ja tarvittaessa oikeudellisen ja taloudellisen riippuvuussuhteen.

— —

6. Mikäli haetaan oleskeluviisumia ilman oikeutta harjoittaa voittoa tuottavaa toimintaa, vieraan maan kansalaisen on toimitettava asiakirjat, jotka osoittavat, että hänellä on käytettävissään toimeentulon kannalta riittävästi tuloja ja varoja tai että hän saa säännöllisesti tuloja, jotka ovat riittävät ja asianmukaiset hänelle ja hänen huolettavinaan oleville perheenjäsenille. Toimeentulon kannalta riittävien tulojen ja varojen tai säännöllisten tulojen täytyy riittää kattamaan hakijan ja hänen huolettavinaan olevien perheenjäsenten asuminen, elatus ja terveydenhoito."

Tosiseikat ja oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

12 Nyt esillä oleva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely perustuu sellaisten yhteisön kansalaisten komissiolle tekemään kahteen kanteluun, jotka ovat käyttäneet EY:n perustamissopimuksessa heille annettua oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja joiden aviopuolisoilta on Espanjassa evätty oleskelulupa sillä perusteella, että heidän olisi tullut etukäteen hakea oleskeluviisumia viimeisimmän kotipaikkansa Espanjan konsulaatista. Kanteluissa esitetyt tosiseikat tapahtuivat Weberin asian osalta vuonna 1998 ja Rotte Venturan asian osalta vuonna 1999.

13 Tältä osin komissio osoitti 26.4.1999 kirjeen Espanjan viranomaisille, jotka vastasivat siihen 5.7.1999 vahvistamalla, että oleskeluviisumi oli välttämätön myöhempää oleskeluluvan myöntämistä koskevaa menettelyä varten.

14 Kun komissio oli ensin varannut Espanjan kuningaskunnalle tilaisuuden esittää huomautuksensa, se osoitti EY 226 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti 3.4.2002 päivätyllä kirjeellä kyseiselle valtiolle perustellun lausunnon ja kehotti sitä toteuttamaan direktiivien 68/360, 73/148, 90/365 ja 64/221 mukaisten velvoitteidensa noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa kyseisen lausunnon tiedoksiantamisesta. Koska komissio ei ollut tyytyväinen Espanjan viranomaisten antamaan vastaukseen, se päätti nostaa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

Ensimmäinen väite, joka koskee Espanjan lainsäädännön yhteensoveltumattomuutta direktiivien 68/360, 73/148 ja 90/365 kanssa siltä osin kuin kyse on oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä Espanjassa sellaisten kolmansien maiden kansalaisten osalta, jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneen yhteisön kansalaisen perheenjäseniä

Asianosaisten lausumat

15 Ensimmäisellä väitteellään komissio moittii Espanjan kuningaskuntaa direktiivien 68/360, 73/148 ja 90/365 säännösten rikkomisesta, koska se on edellyttänyt kolmansien maiden kansalaisilta, jotka ovat yhteisön kansalaisen perheenjäseniä, oleskeluluvan myöntämiseksi oleskeluviisumin hankkimista.

16 Komission muistutettua, että perustamissopimuksessa ja yhteisön johdetussa oikeudessa taataan yhteisön kansalaisille oikeus vapaaseen liikkuvuuteen, se väittää, että kyseisten kansalaisten tietyillä perheenjäsenillä, riippumatta heidän kansalaisuudestaan, on myös yhteisön oikeudesta johtuvia oikeuksia.

17 Kyseisiä perheenjäseniä koskevalla velvollisuudella hankkia oleskeluviisumi oleskeluluvan myöntämiseksi ei ainoastaan rajoiteta heidän yhteisön oikeussäännöistä johtuvia oikeuksiaan vaan rajoitetaan epäsuorasti myös itse yhteisön kansalaisen oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen.

18 Komissio katsoo, että vaikka jäsenvaltiot voivat vaatia kolmansien maiden kansalaisilta maahantuloviisumia, tämän saamista on helpotettava yhteisön kansalaisten perheenjäsenten osalta, eikä viisumin myöntäminen saa johtaa siihen, että nämä henkilöt alistetaan maahanmuuttomenettelyyn ennen kuin he tulevat jäsenvaltion alueelle.

19 Komission mukaan ainoa maahantulo-oikeutta jäsenvaltioiden alueelle koskeva ennakkoedellytys, jonka jäsenvaltiot voivat asettaa yhteisön oikeuden edunsaajille, on direktiivien 68/360 ja 73/148 3 artiklassa lueteltujen asiakirjojen esittäminen. Komissio täsmentää, että sellaisen maahantuloviisumin käsitteen, jonka kyseiset jäsenvaltiot voivat vaatia niiden alueelle tultaessa, on tulkittava tarkoittavan yksinomaan lyhytaikaista kolmen kuukauden viisumia.

20 Näin ollen direktiivin 90/365 2 artiklan ja direktiivin 73/148 6 artiklan mukaisesti kolmansien maiden kansalaisten, jotka ovat yhteisön kansalaisen perheenjäseniä, on ainoastaan oleskeluluvan myöntämisen hetkellä osoitettava, että he täyttävät yhteisön lainsäädännössä määrätyt edellytykset.

21 Komission mukaan tästä seuraa, että sekä yhteisön lainsäädännön että oikeuskäytännön vastaista (asia C-459/99, MRAX, tuomio 25.7.2002, Kok. 2002, s. I-6591) on perustaa järjestelmä, jossa kolmannen maan kansalainen pakotetaan alistumaan maahantulomenettelyyn sellaisen oleskeluluvan saamiseksi, jonka myöntäminen perustuu pääasiassa yhteisön kansalaisen perheenjäsenen ominaisuutta koskevaan näyttöön.

22 Espanjan hallitus väittää, että kun yhteisön kansalainen siirtyy direktiivien 68/360 ja 73/148 3 artiklan 2 kohdan nojalla yhteisön jäsenvaltiosta toiseen ja saa

perustamissopimuksessa ja direktiiveissä hänelle annettuja oikeuksia, jäsenvaltiot voivat vaatia maahantuloviisumia tai vastaavaa asiakirjaa hänen perheenjäseniltään, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia.

23 Kyseisen hallituksen mukaan direktiivin 68/360 4 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 73/148 6 artiklan a alakohdan nojalla jäsenvaltiot voivat vaatia sen asiakirjan esittämistä, jolla asianomainen tuli jäsenvaltion alueelle.

24 Espanjan hallitus korostaa maahantuloviisumin ja oleskeluviisumin eroa ja väittää, että asetus N:o 539/2001 koskee ainoastaan lyhytaikaisia viisumeita. Siten jäsenvaltioilla on pitkäaikaisia viisumeita ja oleskeluviisumeita koskevaan lainsäädäntöön liittyvä toimivalta.

25 Espanjan hallitus toteaa lopuksi, että yhteisön tasolla ei ole kolmansien maiden kansalaisille myönnettäviä oleskeluviisumeita koskevaa yhdenmukaistamista. Koska neuvosto ei ole vahvistanut maahanmuuttopolitiikkaa koskevia toimenpiteitä EY 63 artiklan ensimmäisen kohdan 3 alakohdan a ja b alakohtaan kuuluvilla aloilla, jäsenvaltiot ovat tältä osin toimivaltaisia.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

26 Ensinnäkin on syytä muistuttaa, että yhteisön lainsäätäjä on myöntänyt, että jäsenvaltioiden kansalaisten perhe-elämän suojelun varmistaminen on tärkeää, jotta perustamissopimuksella taattujen perusvapauksien käyttämisen esteet voidaan poistaa (C-60/00, Carpenter, tuomio 11.7.2002, Kok. 2002, s. I-6279, 38 kohta ja em. asia MRAX, tuomion 53 kohta).

27 Tästä näkökulmasta direktiivien 68/360, 73/148 ja 90/365 1 artiklassa laajennetaan yhteisön oikeuden soveltaminen jäsenvaltion alueelle tulon ja alueella oleskelun osalta näiden säännösten piiriin kuuluvien jäsenvaltioiden kansalaisten puolisoihin heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

28 Tältä osin jäsenvaltion kansalaisen kanssa avioliitossa olevalle kolmannen maan kansalaiselle annettu oikeus tulla jäsenvaltioiden alueelle johtuu pelkästään perhesuhteesta. Siten oleskeluluvan myöntämistä jonkin jäsenvaltion kansalaisen kanssa avioliitossa olevan kolmannen maan kansalaiselle ei ole pidettävä oikeuksia luovana toimenpiteenä vaan sellaisena jäsenvaltion toimena, jolla on tarkoitus ainoastaan vahvistaa, millaisessa asemassa kolmannen maan kansalainen on yhteisön oikeussääntöjen perusteella (ks. em. asia MRAX, tuomion 74 kohta).

29 Oleskeluluvan saamista koskevan menettelyn osalta on tärkeää todeta, että niistä edellytyksistä, joita jäsenvaltio voi vaatia oleskeluluvan myöntämiseksi, säädetään direktiivin 68/360 4 artiklan 3 kohdan c, d ja e alakohdassa, direktiivin 73/148 6 artiklassa sekä direktiivin 90/365 2 artiklassa.

30 Mainitut edellytykset ovat luonteeltaan rajoittavia (ks. vastaavasti asia 48/75, Royer, tuomio 8.4.1976, Kok. 1976, s. 497, Kok. Ep. III, s. 79, 37 kohta; asia C-363/89, Roux, tuomio 5.2.1991, Kok. 1991, s. I-273, 14 ja 15 kohta ja asia C-376/89, Giagounidis, tuomio 5.3.1991, Kok. 1991, s. I-1069, 21 kohta).

31 On korostettava, että direktiivien 68/360 ja 73/148 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sallittava kyseisten direktiivien piiriin kuuluvien jäsenvaltioiden kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä pääsy maahan niin että nämä esittävät vain voimassa olevan henkilötodistuksen tai passin.

32 Samojen direktiivien 3 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin, että kun jäsenvaltion kansalainen siirtyy yhteisön jäsenvaltiosta toiseen käyttääkseen perustamissopimuksessa ja näissä direktiiveissä hänelle annettuja oikeuksia, jäsenvaltiot saavat vaatia maahantuloviisumia tai vastaavaa asiakirjaa hänen perheenjäseniltään, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia. Luettelo niistä kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi jäsenvaltioiden ulkorajoja ylittäessään, on vahvistettu kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ylittäessään jäsenvaltioiden ulkorajat, 25 päivänä syyskuuta 1995 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2317/95 (EYVL L 234, s. 1), joka on korvattu 12.3.1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 574/1999 (EYVL L 72, s. 2), joka puolestaan on korvattu asetuksella N:o 539/2001 (em. asia MRAX, tuomion 56 kohta).

33 Jäsenvaltioiden on kuitenkin kaikin tavoin helpotettava perheenjäsenten, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, heille välttämättömien viisumien saantia. Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että viisumi on myönnettävä viipymättä ja, mikäli mahdollista, maahantulopaikassa, koska muussa tapauksessa direktiivien 68/360 ja 73/148 säännösten täysi vaikutus ei toteutuisi (em. asia MRAX, tuomion 60 kohta).

34 Asetuksen N:o 539/2001 2 artiklassa määritellään viisumi jäsenvaltion myöntämäksi luvaksi, joka vaaditaan maahantuloon kaikkiaan enintään kolme kuukautta kestävää oleskelua varten.

35 Espanjan oleskeluluvan saamista koskevan lainsäädännön mukaan yhteisön kansalaisten perheenjäsenten, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, on esitettävä muun muassa heidän passiinsa liitetty oleskeluviisumi perheen yhdistämistä varten.

36 Siten mainittujen perheenjäsenten on suoritettava oleskelua koskevat muodollisuudet ennen Espanjan alueelle saapumista uhalla, että oleskeluluvan myöntäminen evätään.

37 Lisäksi niissä edellytyksissä, joilla säännellään oleskeluluvan myöntämistä yhteisön kansalaisten perheenjäsenille ja joista säädetään direktiiveissä 68/360, 73/148 ja 90/365, ei ilmaista Espanjan lainsäädännössä vaaditun viisumin lajia (ks. vastaavasti em. asia MRAX, tuomion 56 kohta).

38 Näin ollen Espanjan lainsäädännössä säädetty oleskeluviisumia koskeva vaatimus, joka on tarpeen oleskeluluvan saamiselle, ja siten kieltäytyminen myöntämästä tätä lupaa kolmannen maan kansalaiselle, joka on yhteisön kansalaisen perheenjäsen, sillä perusteella, että hänen olisi pitänyt etukäteen hakea oleskeluviisumia viimeisimmän kotipaikkansa Espanjan konsulaatista, on siten direktiivien 68/360, 73/148 ja 90/365 säännösten vastainen toimenpide.

39 Edellä olevasta seuraa, että komission esittämä ensimmäinen väite on perusteltu.

Direktiivin 64/221 rikkomista koskeva toinen väite

Asianosaisten lausumat

40 Toisessa väitteessään komissio väittää, että oleskelulupien myöntämistä koskevan yhteisön järjestelmän yleisen rakenteen mukaisesti ja erityisesti, kun otetaan

huomioon direktiivin 64/221 5 artikla, jäsenvaltion on tehtävä oleskelulupaa koskeva päätöksensä mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa haettiin.

41 Samalla kun komissio myöntää, että Espanjan lain säännökset ovat oleskelulupien myöntämiselle säädettyjen määräaikojen osalta yhteensopivia direktiivin 64/221 kanssa, se moittii Espanjan kuningaskuntaa siitä, että tämä ei ole noudattanut kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädettyä määräaikaa erityisesti Rotte Venturan tapauksessa, jossa tämä sai oleskelulupansa vasta kymmenen kuukautta kestäneen menettelyn jälkeen.

42 Espanjan viranomaiset katsovat, että komissio ei voi yksittäistapauksesta käsin moittia Espanjan kuningaskuntaa siitä, että se ei ole yleisesti noudattanut yhteisön lainsäädäntöä varsinkaan, kun oleskeluluvan myöntämistä odottaessaan asianomainen henkilö voi oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

43 Aluksi on syytä muistuttaa, että tietystä direktiivistä jäsenvaltioille johtuva velvoite saavuttaa direktiivissä tarkoitettu tulos sekä jäsenvaltioiden velvollisuus EY 10 artiklan nojalla toteuttaa kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämiseksi, sitovat kaikkia jäsenvaltioiden viranomaisia (asia 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, tuomio 8.10.1987, Kok. 1987, s. 3969, 12 kohta).

44 Yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että komissio voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan sellaisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen, joka koskee direktiivin osoittaman tuloksen saavuttamatta jättämistä yksittäistapauksessa (yhdistetyt asiat C-20/01 ja C-28/01, komissio v. Saksa, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. I-3609, 30 kohta).

45 On syytä korostaa, että direktiivin 64/221 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion päätös oleskeluluvan myöntämisestä on tehtävä mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lupaa haettiin.

46 Kuitenkin tässä tapauksessa on riidatonta, että Rotte Ventura, joka on kolmannen maan kansalainen ja sellaisen yhteisön kansalaisen puoliso, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, sai oleskeluluvan vasta kymmenen kuukauden pituisen menettelyn jälkeen, mikä on vastoin kyseisen direktiivin vaatimuksia.

47 Tältä osin on jokseenkin merkityksetöntä, että hakija voi odottaessaan oleskeluluvan myöntämistä tai epäämistä koskevaa päätöstä oleskella väliaikaisesti jäsenvaltion alueella. Kuten julkiasiamies on ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa todennut, tässä yhteydessä on merkityksetöntä, onko määräajan ylittäminen oleskelun tai toiminnan harjoittamisen este.

48 Näin ollen komission esittämä toinen väite on perusteltu.

49 Kaiken edellä todetun perusteella on todettava, että

— Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut direktiivien 68/360, 73/148 ja 90/365 mukaisia velvoitteitaan,

— koska se ei ole asianmukaisesti saattanut mainittuja direktiivejä osaksi kansallista oikeusjärjestystään ja erityisesti koska se on edellyttänyt kolmansien maiden kansalaisilta, jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneen

yhteisön kansalaisen perheenjäseniä, oleskeluviisumin hankkimista oleskeluluvan myöntämistä varten ja

— koska se ei ole direktiivin 64/221 säännösten vastaisesti myöntänyt oleskelulupaa mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua kyseisen luvan hakemisesta.

Oikeudenkäyntikulut

50 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Espanjan kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Espanjan kuningaskunta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien

rajoitusten poistamisesta 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin 68/360/ETY, sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annetun neuvoston direktiivin 73/148/ETY ja ammattitoimintansa lopettaneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/365/ETY mukaisia velvoitteitaan,

— **koska se ei ole asianmukaisesti saattanut mainittuja direktiivejä osaksi kansallista oikeusjärjestystään ja erityisesti koska se on edellyttänyt kolmansien maiden kansalaisilta, jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäneen yhteisön kansalaisen perheenjäseniä, oleskeluviisumin hankkimista oleskeluluvan myöntämistä varten ja**

— **koska se ei ole ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta 25 päivänä helmikuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/221/ETY vastaisesti myöntänyt oleskelulupaa mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua kyseisen luvan hakemisesta.**

2) **Espanjan kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset